

Komentari Hrvatskog Telekoma d.d. na prijedlog odluke kojom se HT-u određuju izmjene i dopune Standardne ponude za uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa

Zagreb, 21. lipnja 2010. godine

Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije (dalje u tekstu: HAKOM) je 20. svibnja 2010. godine objavila javnu raspravu o prijedlogu odluke (dalje u tekstu: Prijedlog odluke) kojom se Hrvatskom Telekomu d.d. (dalje u tekstu: HT) određuju izmjene i dopune Standardne ponude za uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa (dalje u tekstu: Standardna Ponuda).

Koristeći mogućnost davanja mišljenja na spomenuti Prijedlog odluke, HT u otvorenom roku dostavlja komentare, kako slijedi:

Ad. I. Izmjene i dopune Standardne ponude

Ad 1.2.

Predlaže se izmjena koja bi omogućila operatoru korisniku istovremeno korištenje regionalnog i nacionalnog pristupa uz naplaćivanje pristupa po svakoj regiji, ovisno o tome koja vrsta pristupa se koristi. Operator korisnik ne plaća nacionalni pristup u regijama u kojima je spojen na regionalni širokopojasni PoP.

Komentar:

Regulatornu obvezu omogućavanja prijenosa Internet podatkovnog prometa i na regionalnoj i nacionalnoj razini, pri čemu HT ima pravo na nadoknadu troška korištenog prijenosnog kapaciteta između dva širokopojasna područja, HT je ispunio u skladu sa sljedećim činjenicama:

- Standardna ponuda je nastala objedinjavanjem usluga ADSL transporta i veleprodaje ADSL pristupa, gdje obračun mjesečne naknade ne uključuje kriterije koji bi razlikovali više tipova korištenih ADSL pristupa ovisno o geografskoj lokaciji;
- veleprodajna cijena usluge *bitstream* pristupa utemeljena je na metodi maloprodajna cijena minus, pri čemu obračun mjesečnih naknada na maloprodajnoj razini također ne uključuje kriterije temeljem kojih bi se razlikovale vrste ADSL pristupa ovisno o geografskoj lokaciji.

HT nadalje ističe da se u postojećem maloprodajnom i veleprodajnom sustavu naplate iznosi mjesečnih naknada mogu razlikovati samo s obzirom na pristupnu brzinu i prometni paket, a ne s obzirom na geografski položaj krajnjeg korisnika u odnosu na pristup operatora korisnika mreži HT-a.

HT je već u prethodnom očitovanju od 7. travnja 2010. godine obrazložio način određivanja cijene mjesečne naknade veleprodajnog širokopojasnog pristupa uz nacionalni pristup HT-ovoj mreži, pri čemu na razliku u cijenama mjesečnih naknada uz regionalni i uz nacionalni

pristup HT-ovoj mreži utječe cijena prometa. Za nacionalni pristup je cijena prometa određena kao srednja vrijednost cijene prometa za sve regije. Ukoliko se ta cijena prometa ne bi određivala kao srednja vrijednost, tada bi i iznos mjesečne naknade veleprodajnog širokopojsnog pristupa uz nacionalni pristup HT-ovoj mreži bio drugačiji od onog u važećoj Standardnoj ponudi.

Primjerice, prema važećoj Standardnoj ponudi iznos mjesečne naknade za 4Mb/s i prometni paket od 1GB uz nacionalni pristup HT-ovoj mreži za sve korisnike iznosi 53,60 kn. Kako je objašnjeno u očitovanju HT-a od 7. travnja 2010. godine (točka 1.b), ako bi se uveo novi princip da operator korisnik za krajnje korisnike iz regije u kojoj je ostvario pristup HT-ovoj mreži plaća mjesečnu naknadu kao da je to regionalni pristup uz naknadu u iznosu od 48,68kn, tada bi za sve ostale krajnje korisnike iz drugih regija, sukladno načinu izračuna iz gornjeg očitovanja, iznos mjesečne naknade bio 55,57 kn, a ne 53,60 kn.

Također, napominjemo da uvođenje novog principa naplate podrazumijeva neplanirani razvoj sustava naplate jer takav sustav do sada nije korišten ni za veleprodajne ni za maloprodajne širokopojsne usluge, a koji sustav bi uključivao mogućnost analize geografske lokacije krajnjeg korisnika u odnosu na točku pristupa HT-ovoj mreži. Razvoj takvog novog sustava naplate iziskivao bi znatna financijska sredstva i vrijeme za implementaciju od najmanje 120 dana.

Nadalje, ukoliko bi operator korisnik mogao istovremeno koristiti i regionalni i nacionalni pristup, nužno bi bilo predvidjeti i proces migracije postojećih korisnika veleprodajnog širokopojsnog pristupa, primjerice s nacionalnog pristupa na regionalni u slučaju kada bi operator zatražio otvaranje novog regionalnog pristupa na području koje je do tada bilo u režimu nacionalnog pristupa. Svaki postupak otvaranja novog pristupa morao bi uključivati vrijeme migracije od najmanje 30 dana u koje bi bila uključena prilagodba sustava naplate i dodjeljivanje nove kategorije svakom migriranom pristupu. U takvom slučaju bilo bi potrebno naplatiti jednokratnu naknadu za migraciju po pojedinom veleprodajnom širokopojsnom pristupu, čiji bi se iznos odredio na temelju troškova prilagodbe sustava naplate i samih aktivnosti vezanih uz migraciju.

Ad 1.3.

Temeljem predložene izmjene operatoru korisniku bi za prijenos VoIP i IPTV podatkovnog prometa bio omogućen pristup na Ethernet razini putem Ethernet preklopnika na način da se za svako pristupno područje unutar određene regije operator korisnik mora spojiti odvojenim vodom, osim u slučaju kada se operator korisnik spoji na Ethernet razini na lokaciji glavnih Ethernet preklopnika za određenu regiju, u kojem slučaju se operator korisnik za sva područja može spojiti jednim vodom.

Komentar:

HT ističe kako obvezu koja bi proizašla iz prijedloga novog teksta stavka 7. nije moguće ispuniti iz razloga što „*glavni Ethernet preklopnik za određenu regiju*“, kako je navedeno u tekstu, ne postoji. Glavni Ethernet preklopnik postoji samo za pojedino pristupno područje, a ne i za određenu regiju i svi glavni Ethernet preklopnici su međusobno fizički odvojeni. Upravo zbog toga je nužno da se operator spoji odvojenim vodom na glavni Ethernet preklopnik svakog pristupnog područja do čijih veleprodajnih širokopojsnih pristupa želi pristupiti. Svaka drugačija realizacija pristupa na Ethernet razini od one navedene u Standardnoj ponudi nije moguća u postojećoj konfiguraciji mreže.

Ad 1.4 i Ad 1.5

Predložene su izmjene kojima bi se utvrdilo da je krajnjem korisniku dopušteno korištenje dvije MAC adrese za VoIP uslugu.

Komentar:

HT smatra kako zahtjev za osiguravanjem dvije MAC adrese za VoIP uslugu u svrhu smanjenja vremena otklona smetnji nije opravdan zbog toga što vrijeme „otpuštanja“ MAC adrese iznosi do maksimalno 15 minuta, i to kako za krajnje korisnike operatora korisnika, tako i za HT-ove krajnje korisnike. Ukoliko je riječ o detektiranom kvaru na terminalnoj opremi kod krajnjeg korisnika za koju je odgovoran operator korisnik, u tom slučaju se niti ne kontaktira HT, već operator može samostalno zamijeniti terminalnu opremu. HT smatra da bi određivanje obveze osiguravanja više MAC adresa za operatore korisnike nego što ih HT osigurava za vlastite krajnje korisnike značilo nametanje HT-u regulatorne obveze koja nije utemeljena na prirodni utvrđenog nedostatka na tržištu, niti je razmjerna i opravdana s obzirom na regulatorna načela i ciljeve čije je ostvarivanje u nadležnosti HAKOM-a, a što bi bilo protivno članku 58. Zakona o elektroničkim komunikacijama (Narodne novine, broj 73/08; dalje u tekstu: ZEK).

Stoga, HT predlaže da se za postojeći virtualni kanal za VoIP *bandwidtha* 256kbit/s zadrži samo jedna MAC adresa, uz istovremeno uvođenje posebnog virtualnog kanala za VoIP uslugu *bandwidtha* 512kbit/s s dvije MAC adrese. Pri tome bi iznos mjesečne naknade za posebni virtualni kanal za VoIP na temelju 512kbit/s bio nešto viši od iznosa naknade za posebni virtualni kanal za VoIP na temelju 256kbit/s. Svoj prijedlog cijene HT će dostaviti HAKOM-u u zasebnom dopisu.

Ad 1.7.

Prijedlog izmjene kojom bi se posebni virtualni kanal za IPTV uslugu mogao zakupiti i kao samostalna usluga, a ne samo kao dodatak osnovnoj *bitstream* usluzi.

Komentar:

HT smatra kako nema osnove za jednostavno preslikavanje naknade za posebni virtualni kanal za IPTV uz osnovnu *bitstream* uslugu na samostalnu uslugu posebnog virtualnog kanala za IPTV.

Naime, iako je točno da je u maloprodajnoj ponudi HT-a omogućeno korištenje MAXtv usluge bez ADSL pristupa, čini se da HAKOM nije u obzir uzeo činjenicu da je takva MAXtv usluga znatno skuplja od MAXtv usluge uz ADSL pristup. Stoga, HT skreće pažnju da se izračun troškova koje je HT dostavio u svom dopisu od 7. travnja 2010. godine odnosi samo na mjesečnu naknadu za dodatni virtualni kanal za IPTV uslugu, uz uvjet da se istovremeno koristi i virtualni kanal za Internet podatkovni promet. Izračun se temelji na maloprodajnoj usluzi *MAXtv uz ADSL pristup*, što je vidljivo i iz iznosa mjesečne naknade za tu uslugu (53,27 kn bez PDV-a). HT nudi i maloprodajnu uslugu *MAXtv uz fiksni telefon*, a koja cijena bi trebala biti temelj za izračun mjesečne naknade za uslugu samostalnog virtualnog kanala za IPTV uslugu, predloženu ovom točkom Prijedloga usluge.

Stoga je netočan zaključak HAKOM-a da su u troškovima za dodatni virtualni kanal za IPTV uslugu sadržani svi elementi koji bi bili uključeni i u samostalni virtualni kanal za IPTV uslugu samo na temelju činjenice da su kod obje usluge radi o istom prijenosnom pojasu. HAKOM je zanemario činjenicu da se kroz dodatni virtualni kanal za IPTV uslugu nadoknađuje samo inkrement *bandwidtha* u odnosu na uslugu pristupa Internetu. Dakle, ako bi operator koristio

samostalni virtualni kanal za IPTV uslugu i dalje bi mu u pristupnom dijelu trebali biti na raspolaganju i *port* na DSLAM-u i tzv. *splitteri* koji su kao troškovni elementi uključeni u mjesečnu naknadu za virtualni kanal za Internet podatkovni promet. Stoga ih je, u slučaju kada operator korisnik ne koristi osnovnu *bitstream* uslugu, nužno „prebaciti“ u mjesečnu naknadu za samostalni virtualni kanal za IPTV uslugu. U protivnom u ponudu ne bi bili uključeni svi elementi neophodni za pružanje usluge te se kao takva u praksi ne bi mogla koristiti.

Predloženo „preslikavanje“ cijene bilo bi protivno i analizi tržišta veleprodajnog širokopojsnog pristupa (dalje u tekstu: Analiza tržišta), gdje je na str. 74. određeno da je HT „*obvezan objaviti standardnu ponudu na temelju koje drugi operatori neće biti obvezni plaćati dodatne troškove, koji nisu nužni za pružanje zatražene usluge*“. Iz ovoga jasno proizlazi kako je HT ovlašten temeljem Standardne ponude naplaćivati one troškove koji su nužni za pružanje zatražene usluge, te je sukladno tome potrebno odrediti i cijenu usluge samostalnog posebnog virtualnog kanala za IPTV.

Slijedom navedenog, HT će izračun mjesečne naknade za samostalni virtualni kanal za IPTV uslugu na temelju odgovarajuće maloprodajne usluge *MAXtv uz fiksni telefon* dostaviti HAKOM-u u zasebnom dopisu.

Ad 1.10.

Prijedlog izmjene kojom bi se odredilo da će HT, ukoliko operator korisnik podnese Zahtjev za pojedinačni ADSL pristup za Postojećeg krajnjeg korisnika u pogledu kojeg HT već pruža uslugu veleprodajnog širokopojsnog pristupa drugom operatoru korisniku, operatoru korisniku omogućiti zatraženu uslugu pod uvjetom da operator korisnik od krajnjeg korisnika pribavi i dostavi HT-u izričitu izjavu kojom krajnji korisnik neopozivo raskida važeći ugovor o pružanju širokopojsnog ADSL pristupa s postojećim operatorom korisnikom.

Komentar:

U svrhu jasnije procedure, HT predlaže tekst sadržan pod ovom točkom Prijedloga odluke dodatno nadopuniti, tako da glasi:

Članak 4.1. "Postupci podnošenja zahtjeva i pružanja usluge veleprodajnog širokopojsnog pristupa» predloženi stavak 18. treba nadopuniti te treba glasiti:

“(18) Ukoliko Operator korisnik podnese Zahtjev za pojedinačni ADSL pristup za Postojećeg Krajnjeg korisnika u pogledu kojeg T-Com već pruža uslugu [maloprodajnog ADSL pristupa](#) ili veleprodajnog širokopojsnog pristupa drugom Operatoru korisniku, davatelju usluga, T-Com će omogućiti Operatoru korisniku zatraženu uslugu pod uvjetom da Operator korisnik od Krajnjeg korisnika pribavi i [zajedno sa Zahtjevom za pojedinačni ADSL pristup](#), dostavi T-Com-u izričitu izjavu kojom Krajnji korisnik neopozivo raskida važeći ugovor o pružanju širokopojsnog ADSL pristupa s postojećim Operatorom korisnikom, davateljem usluga (dalje u tekstu: Izjava). Navedenu potpisanu Izjavu Operator korisnik će prije slanja T-Com-u, dostaviti postojećem Operatoru korisniku. Postojeći Operator korisnik će u roku od 2 dana od dana zaprimanja Izjave, provjeriti mogućnost raskida ugovora (npr. nepostojanje dugovanja) te vratiti Operatoru korisniku potpisanu Izjavu. [Ukoliko potpisana Izjava nije dostavljena zajedno sa Zahtjevom za pojedinačni ADSL pristup, takav Zahtjev će biti odbijen.](#) U slučaju realizacije podnesenog zahtjeva, T-Com je dužan obavijestiti postojećeg Operatora korisnika o datumu realizacije predmetnog zahtjeva.“

Isto tako, zbog poštivanja principa nediskriminacije HT smatra kako je predloženu proceduru nužno primijeniti i na slučaj kada operator podnese zahtjev za ADSL pristup za postojećeg korisnika koji koristi HT-ovu maloprodajnu širokopojasnu uslugu.

Ad 1.13

Predlaže se izmjena Cjenika jednokratnih naknada za veleprodajni širokopojasni pristup na temelju ADSL tehnologije na način da se naknada za aktivaciju ADSL pristupa za nove korisnike i naknada za preseljenje ADSL pristupa smanjuje s 81,15 kn na 31,15 kn, a naknada za aktivaciju ADSL pristup za postojeće korisnike se ukida.

Komentar:

HT smatra kako predložene izmjene cijena aktivacije odnosno preseljenja ADSL pristupa nisu u skladu s Analizom tržišta, gdje je na str. 74. određeno da je HT „obvezan objaviti standardnu ponudu na temelju koje drugi operatori neće biti obvezni plaćati dodatne troškove, koji nisu nužni za pružanje zatražene usluge“. Iz ovoga jasno proizlazi kako je HT ovlašten temeljem Standardne ponude naplaćivati one troškove koji su nužni za pružanje zatražene usluge, te je sukladno tome potrebno odrediti i cijene aktivacije odnosno preseljenja ADSL pristupa.

Stoga, HT predlaže u članku 5. „Cijene usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa» tablicu „Cjenik jednokratnih naknada za veleprodajni širokopojasni pristup na temelju ADSL tehnologije“ izmijeniti na sljedeći način:

| Usluga | Cijena [kn] |
|--|-------------|
| Aktivacija ADSL pristupa (novi korisnici) | 80,49 |
| Aktivacija ADSL pristupa (postojeći korisnici) | 50,00 |
| Promjena brzine ADSL pristupa | 0,00 |
| Isključenje ADSL pristupa | 0,00 |
| Preseljenje ADSL pristupa | 80,49 |
| Dodatni paket prometa od 1 GB | 8,36 |
| Neosnovana prijava kvara | 400,00 |

PDV nije uključen u gore navedene cijene

Naime, HT smatra kako nije opravdano ukinuti jednokratnu naknada za aktivaciju ADSL pristupa za postojeće korisnike, s obzirom da se u postupku aktivacije postojećih korisnika odvijaju sljedeće aktivnosti:

- Definiranje profila. Uz profile koje koriste HT-ovi maloprodajni korisnici, posebno se kreiraju veleprodajni profili za 512kb/s, 1Mb/s, 2Mb/s i 2Mb/s. Ova aktivnost se odvija jedanput, prilikom implementacije Standardne ponude, a definirani profili koriste se prilikom aktiviranja pojedinog veleprodajnog širokopojasnog pristupa.
- Unos podataka za aktivaciju pojedinog veleprodajnog širokopojasnog pristupa u IT sustav. Pored automatskog unosa podataka za dio zahtjeva je potrebna ručna obrada.
- Ažuriranje podataka o pojedinom širokopojasnom pristupu i kreiranje izvješća za operatore.

Iz prijedloga ukidanja cijene proizlazi da HAKOM smatra kako kod aktivacije veleprodajnog širokopojasnog pristupa (za postojeće korisnike) nisu potrebne nikakve aktivnosti. Ukoliko bi to bilo točno, uistinu bi bilo opravdano ukinuti naknadu za aktivaciju ADSL pristupa za postojeće korisnike. Međutim s obzirom da aktivacija ADSL pristupa ne bi bila moguća ukoliko HT osim zaprimanja zahtjeva ne bi proveo gore navedene radnje, smatramo kako je opravdano naplatiti naknadu za ovu aktivnost.

U pogledu smanjivanja jednokratne naknade za aktivaciju ADSL pristupa (za nove korisnike), HT ističe kako ova aktivacije, pored radnji navedenih za postojeće korisnike, obuhvaća i ranžiranje na razdjelniku s instaliranjem djelatnika na razdjelniku te pridruživanje profila širokopojasnom pristupu. Stoga, HT smatra kako bi naknadu trebalo odrediti u iznosu od 80,49kn, sukladno načelu nediskriminacije, s obzirom da se isti iznos naplaćuje za usporedive aktivnosti za HT-ove maloprodajne usluge.

Ad 1.14

Predviđeno je brisanje Cjenika mjesečnih naknada za veleprodajni širokopojasni pristup za postojeće korisnike (korisnici HT-ove širokopojasne usluge) te se na sve korisnike primjenjuje Cjenik koji se do sada odnosio na nove korisnike (koji nisu bili korisnici HT-ove širokopojasne usluge).

Komentar:

HT smatra kako je u cjenicima mjesečnih naknada potrebno zadržati razlikovanje između kategorije postojećih (korisnici HT-ove maloprodajne širokopojasne usluge) i kategorije novih korisnika, vezano uz viši iznos mjesečne naknade veleprodajnog širokopojasnog pristupa za postojeće korisnike u odnosu na nove korisnike. Naime, kao što je obrazloženo u očitovanju HT-a od 7. travnja 2010. godine, HT kontinuirano ulaže u promociju i edukaciju vezano uz razvoj širokopojasnih usluga te na taj način educira i potiče krajnje korisnike na korištenje širokopojasnih usluga. Budući da korisnik HT-ove maloprodajne usluge može u svakom trenutku bez zapreke prijeći drugom operatoru, HT smatra kako je opravdano zadržati višu mjesečnu naknadu veleprodajnog širokopojasnog pristupa u iznosu od 3 kn za takve korisnike u svrhu kompenziranja ulaganja HT-a u promicanje širokopojasnih usluga.

Ad 1.15

Predložene su izmjene Cjenika dodatnih virtualnih kanala za IPTV i VoIP uslugu na način da bi se cijena aktivacije dodatnog virtualnog kanala smanjila na 12,46 kn, ukinule bi se kategorije naknada za posebni virtualni kanal za IPTV, ovisno o broju korisnika, te bi se sve naknade svele na najnižu razinu naknada, koja se prema trenutno važećoj Standardnoj ponudi primjenjuje na operatore s više od 150 tisuća korisnika. Nadalje, predloženo je smanjivanje mjesečne naknade za posebni virtualni kanal za VoIP na Ethernet razini i predloženo je određivanje iznosa naknada za posebni virtualni kanal za VoIP na IP razini.

Komentar:

HT smatra kako predložene izmjene u tablici *Cjenik dodatnih virtualnih kanala za IPTV i VoIP uslugu* nisu opravdane.

U obrazloženju ovog prijedloga HAKOM ističe kako je HT svoju IPTV uslugu ponudio na tržištu u rujnu 2006. godine, te je od tada maloprodajna cijena MAXtv usluge nepromijenjena, iz čega je vidljivo da HT ima istu maloprodajnu cijenu MAXtv usluge neovisno o broju

korisnika. Iz ove činjenice HAKOM zaključuje kako HT u skladu s obvezom nediskriminacije na temelju koje drugima mora omogućiti iste uvjete koje nudi ili je nudio za vlastite potrebe, mora osigurati drugima jedinstvenu cijenu IPTV virtualnog kanala koja neće ovisiti o broju korisnika.

Očito je kako HAKOM pritom zanemaruje činjenicu da ovakvo postupanje čini legitimnu poslovnu strategiju uvođenja nove usluge, kakva strategija je u potpunosti u skladu s načelima tržišnog natjecanja. Notorno je i ekonomski razumljivo da uvođenje nove usluge, pa tako i MAXtv-a, predviđa znatna inicijalna ulaganja u infrastrukturu potrebnu za proizvodnju i promidžbu te usluge. S obzirom da svaka nova usluga počinje s jednim korisnikom, primjena HAKOM-ovog obrazloženja značila bi da taj jedan korisnik mora snositi ukupni trošak usluge, što bi u cijelosti paraliziralo svaku novu uslugu i već u samom početku onemogućilo razvoj bilo koje nove usluge na tržištu.

HAKOM nadalje u obrazloženju smanjenja naknade za poseban virtualni kanal za VoIP stavlja u odnos iznos naknade za virtualni kanal za VoIP i iznos naknade za virtualni kanal za IPTV, iako je riječ o potpuno različitim i odvojenim uslugama. Osim toga, nejasno je zašto HAKOM jedinstvenu naknadu za VoIP kanal u iznosu od 20 kuna stavlja u odnos s najvišom cijenom posebnog virtualnog kanala za IPTV, a ne primjerice s početnim iznosom naknade za virtualni kanal za IPTV, koja prema važećoj Standardnoj ponudi iznosi 20 kn i jednaka je cijeni virtualnog kanala za VoIP.

Aktivacija virtualnog kanala uključuje sličnu aktivnost kao i aktivacija pristupa za postojećeg korisnika, a čini ju definiranje posebnih profila za svakog operatora korisnika s obzirom na VLAN koji koristi, unos zahtjeva za aktivacijom i pridjeljivanje profila određenom pristupu, zatim ažuriranje podataka u bazi te kreiranje izvješća. Stoga HT smatra kako bi iznos naknade za aktivaciju dodatnog virtualnog kanala trebao ostati 50,00kn.

Ad. 1.16

Prema prijedlogu odluke HAKOM-a vrijeme odgovora na zahtjev za pružanje usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa Postojećim Krajnjim korisnicima bi se skratilo na 15 dana računajući od primitka zahtjeva operatora korisnika za pojedinačni ADSL pristup ili dodatni virtualni kanala.

Komentar:

HT smatra kako bi vrijeme odgovora na zahtjev za pružanje usluge širokopojasnog pristupa Postojećim Krajnjim korisnicima određen u članku 8.1. stavku 3. Standardne ponude trebalo ostati nepromijenjeno. Navedeno zbog toga što se predmetnim člankom regulira vrijeme odgovora na zahtjev za pružanje usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa krajnjim korisnicima koji nemaju realiziranu *broadband* uslugu. Stoga se takvi korisnici trebaju smatrati novim krajnjim korisnicima na koje se primjenjuje rok od 30 dana za aktivaciju pojedinačnog ADSL pristupa ili dodatnog virtualnog kanala.

Ad. 1.18

Predložena je dopuna vezana uz postupak otklona smetnji, na način da se dodatno definira početak roka za otklon smetnji u slučaju kada je prijava zaprimljena nakon 14:00 sati u subotu, nedjelju ili u dane državnih praznika.

Komentar:

Budući da je vrijeme otklona smetnji od ponedjeljka do petka, zaključno s 19 sati, smatramo kako je, potrebno definirati da vrijeme otklona smetnji teče tek od sljedećeg radnog dana tj. ponedjeljka u 7 sati u slučaju kada prijava smetnje bude zaprimljena nakon 19 sati u petak, a ne nakon 14 sati u subotu. Stoga HT predlaže da stavak 7 glasi:

„Vrijeme otklona smetnje na širokopojasnom ADSL pristupu je 2 radna dana od primitka prijave smetnje. Kod prijave smetnje koje se zaprime nakon 19:00 sati u petak, odnosno subotom, nedjeljom ili u dane državnih praznika, vrijeme otklona smetnje počinje teći od sljedećeg radnog dana u 07:00 sati.“

Ad.1.21.

Predlaže se izmjena prema kojoj bi HT upute, koje može povremeno izdavati u interesu sigurnosti i pravilnog rada mreže HT- a ili infrastrukture koju koristi operator korisnik, mogao izdavati samo uz prethodnu suglasnost HAKOM-a.

Komentar:

Prijedlogom odluke predložena je izmjena članka 10.1. Standardne ponude na način da je potrebno prethodno odobrenje HAKOM-a za upute koje HT može povremeno izdavati u interesu sigurnosti i pravilnog rada mreže ili infrastrukture HT-a koju koristi operator korisnik.

HT smatra kako nema osnove za uvođenje obveze prethodnog odobrenja HAKOM-a za ovakve upute. Sukladno članku 58. stavku 3. ZEK-a, postupak izmjene standardne ponude provodi se u svrhu provedbe regulatornih obveza određenih sukladno odredbama ZEK-a. Regulatorne obveze HT-a vezane uz uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa određene su odlukom Vijeća HAKOM-a o analizi mjerodavnog tržišta od 17. srpnja 2009. godine. Tom odlukom nije predviđeno bilo kakvo odobrenje ili suglasnost HAKOM-a vezano uz upute koje HT može izdavati u interesu sigurnosti i pravilnog rada mreže ili infrastrukture HT-a koju koristi Operator korisnik. Stoga izmjena Standardne ponude, koja se provodi u svrhu provedbe regulatornih obveza, ne možemo obuhvaćati nametanje ovakve, nove obveze.

Ad 1.23

Predlaže se brisanje članka 2. u obrascu Ugovora za veleprodajnu širokopojasnu uslugu HT-a, kojim je uređen postupak planiranja kapaciteta za uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa.

Komentar:

HT smatra kako je nužno da članak 2. koji definira postupak planiranja kapaciteta ostane u obrascu Ugovora za veleprodajnu širokopojasnu uslugu. Ovakav zahtjev ne ograničava operatora korisnika jer ne uvjetuje započinjanje pregovora o usluzi veleprodajnog širokopojasnog pristupa, već omogućuje da nakon potpisanog ugovora HT pravovremeno osigura tehničke uvjete za pružanje veleprodajne širokopojasne usluge. Postupak planiranja je uobičajeno sastavni dio standardnih ponuda i ugovora i drugih operatora sa značajnom

tržišnom snagom u svijetu i od obostrane je koristi za HT i za operatore korisnike s ciljem postizanja ekonomičnog i racionalnog poslovanja.

Ad. 1.24

Predlaže se brisati odredbu članka 7. stavka 6. obrasca Ugovora za veleprodajnu širokopojasnu uslugu HT-a, kojim je određeno da operator korisnik ne smije umanjiti niti na bilo koji drugi način izmijeniti kvalitetu usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa koju HT pruža krajnjim korisnicima.

Komentar:

S obzirom da HAKOM postojeću odredbu članka 7. stavka 6. obrasca Ugovora za veleprodajnu širokopojasnu uslugu smatra nejasnom, HT ističe kako se navedena odredba odnosi na moguće DoS (*Denial of Service*) napade na HT-ovu mrežu. Riječ je o bitnom dijelu osiguranja dostupnosti i kvalitete usluge, te stoga HT predlaže umjesto brisanja preformulirati predmetnu odredbu, kako bi se jasno obuhvatili mogući rizici.

Stoga, HT predlaže da se članak 7. stavak 6. Standardne ponude izmijeni i glasi: “*Operatoru korisniku nije dozvoljeno umanjiti niti na bilo koji način izmijeniti kvalitetu usluge veleprodajnog širokopojasnog koju T-Com pruža krajnjim korisnicima mogućim DOS (Denial of Service) napadima. Operator korisnik će biti isključivo odgovoran za svu štetu koja bi T-Com-u mogla nastati kao rezultat umanjenja ili izmjene kvalitete usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa izvršene od strane Operatora korisnika.*”.

Ad II. Poseban virtualni kanal za VoIP uslugu na IP razini

Predviđeno je da HT u roku od 30 dana od dana primitka odluke operatorima mora omogućiti uspostavu posebnih virtualnih kanala za VoIP uslugu na IP razini, kao i u ugraditi cijenu pristupa za VoIP uslugu na IP razini uz regionalni i uz nacionalni pristup.

Komentar:

Ispunjavanje obveze omogućavanja prijenosa VoIP podatkovnog prometa na IP razini priključivanjem na jedan od regionalnih ili nacionalnih širokopojasnih PoP-ova trenutno nije moguće tehnički realizirati uz zadržavanje potrebne kvalitete usluge. Naime, zbog nedostatka VR (virtualnih routera) na agregacijskim preklopnimicima (ostao je samo jedan nekorišten) nije moguće svim operatorima osigurati terminaciju korisnika na prvom PE-AGG preklopniku. Centralna L3 terminacija za sve operatere podrazumijeva veliku bazu MAC i IP ARP zapisa na regionalnim PE routerima. ARP i DHCP korisnički zahtjevi iz cijele regije dodatno opterećuju CPU na PE uređajima.

Dakle, za omogućavanje spajanja na IP razini u svakom slučaju je potrebna investicija u nove PE-AGG ili PE uređaje koji bi omogućili L3 terminaciju korisnika drugih operatora uz zadržavanje postojeće kvalitete usluge HT-a te pružanja istovjetne kvalitete usluge drugim operatorima. Dodatno je potrebno istaknuti da korisnička L3 terminacija na HT uređajima podrazumijeva i administraciju mrežnih subneta drugih operatora korisnika te preusmjeravanje korisničkih DHCP zahtjeva (DHCP Relay) na DHCP servere u mreži operatora. Takav način rada uvelike komplicira operativne poslove te rješavanje eventualnih mrežnih problema.

Podsjećamo da iako za Internet *Bitstream* postoji spoj na IP razini L3 terminacija krajnjih korisnika se i dalje provodi na strani drugog operatora. Ovo zbog toga što se sav korisnički

PPP promet (dakle L2 mrežna razina) tunelira do mrežnih uređaja drugog operatora korisnika.

Ad. III. Pristup putem web aplikacije i korištenjem aplikativnih sučelja

HT se obvezuje po isteku 3 mjeseca od primitka odluke operatorima korisnicima omogućiti putem web aplikacije, kao i korištenjem aplikativnih sučelja, prijavu smetnji, podnošenje zahtjeva za pristupni kapacitet i zahtjeva za pojedinačni ADSL pristup, uvid u podatke o lokacijama DSLAM-a i područja koja pokrivaju te slobodne kapacitete na pojedinom DSLAM-u, sve uz obvezu ažuriranja podataka najkasnije svaka 24 sata.

Komentar:

HT podržava uvođenje B2B pristupa web servisima za podnošenje zahtjeva za pristupni kapacitet, zahtjeva za pojedinačni ADSL pristup i prijavu smetnji. Međutim, prije uvođenja ovog rješenja nužno je odrediti standarde za sve operatore korisnike, kao i za HAKOM (CADB). HT smatra kako bi ulogu integratora trebao imati upravo HAKOM. Također je neophodno da se u B2B web servis uključe sve usluge obuhvaćene važećim standardnim ponudama. Postojeći način unosa i dohvata podataka trebalo bi zamijeniti B2B komunikacijom kroz dogovoreni *roll out* plan koji bi pripremio integrator (HAKOM) u dogovoru sa svim operatorima. Smatramo da u ovom trenutku nije primjereno određivati rok implementacije dok se ne ispune svi navedeni preduvjeti, a takav rok implementacije svakako treba uskladiti i s rokom implementacije koji je određen Odlukom HAKOM-a vezanom uz Standardnu ponudu HT-a za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji (KLASA: UPI/I-344-01/07-01/222, točka 6.).

Nadalje, ističemo da operatori u svakom trenutku mogu dobiti informaciju o dostupnosti usluge veleprodajnog širokopojsnog pristupa za određenog krajnjeg korisnika te smatramo da pristup operatora podacima o lokacijama DSLAM-a, područjima koje pokrivaju i slobodnim kapacitetima na pojedinom DSLAM-u nije opravdan iz razloga što svi traženi podaci nisu dostupni ni maloprodajnom dijelu HT-a, već se prema potrebi i konkretnom zahtjevu kreiraju izvješća. Stoga predlažemo da se na isti način kreira izvješće i za operatore korisnike na temelju njihovog konkretnog zahtjeva.

Naposljetku, napominjemo da je HT već uložio značajna sredstva u prilagodbu IT sustava kako bi se osiguralo pružanje veleprodajne širokopojsne usluge u skladu s važećom Standardnom ponudom, odnosno kako bi se ispunile obveze iz Analize tržišta. S obzirom na nove izmjene u ovom Prijedlogu odluke, najveći dio prethodno implementiranih mehanizama neće biti upotrebljiv nakon ove izmjene Standardne ponude. To znači da nakon donošenja odluke o izmjenama i dopunama Standardne ponude sukladno ovom Prijedlogu odluke HT mora dodatno investirati kako u prilagodbu postojećeg sustava za podnošenje zahtjeva, tako i u paralelan razvoj B2B komunikacije. Budući da bi bila riječ o bitnim izmjenama Standardne ponude koje bi uključivale razvoj novog načina naplate i uvođenje novih proizvoda (samostalni virtualni kanal za IPTV), za implementaciju navedenog u postojeći sustav za podnošenje zahtjeva potrebno je najmanje 120 dana od dana donošenja odluke, dok bi rok za implementaciju B2B pristupa web servisima trebalo odrediti tek nakon određivanja standarda koji će vrijediti za sve operatore.

Ad. V. Postupanje u slučaju izmjene maloprodajne ponude

Ovim prijedlogom HT-u bi se odredila obveza da 45 dana prije svake promjene vlastitih maloprodajnih paketa izvrši izmjene u Standardnoj ponudi s pripadajućim novim veleprodajnim cijenama uz slanje obavijesti operatorima korisnicima i HAKOM-u.

Komentar:

HT smatra kako nema osnove za uvođenje ovakve nove obveze.

Sukladno članku 58. stavku 3. ZEK-a, postupak izmjene standardne ponude provodi se u svrhu provedbe regulatornih obveza određenih sukladno odredbama ZEK-a. Regulatorne obveze HT-a vezane uz uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa određene su odlukom Vijeća HAKOM-a o analizi tržišta od 17. srpnja 2009. godine. Tom je odlukom, između ostalog, HT-u određena obveza nediskriminacije kao nadopuna obveze pristupa s obzirom da je HAKOM smatrao kako određivanje obveze pristupa samo po sebi nije dovoljna mjera s obzirom da HT može, unatoč toj obvezi, sebi i svojim povezanim društvima, omogućiti bolje uvjete poslovanja.

Tako su, u okviru obveze nediskriminacije, a u svrhu osiguravanja jednakih uvjeta u istovjetnim okolnostima za druge operatore koji pružaju istovjetne usluge, HT-u određene sljedeće obveze:

- u tijeku svake promotivne akcije prema krajnjim korisnicima ponuditi operatorima koji koriste veleprodajne usluge bitstream pristupa promotivne uvjete na veleprodajnoj razini, kako bi mogli ponuditi iste promotivne uvjete svojim krajnjim korisnicima;
- pružati informacije o planiranim promjenama u mreži, kako bi operatori koji koriste veleprodajne usluge bitstream pristupa bili u mogućnosti pravovremeno reagirati i prilagoditi se nastalim promjenama.

Iz navedenih obveza nikako ne proizlazi da bi HT bio obavezan osigurati drugim operatorima da repliciraju HT-ove maloprodajne pakete i prije nego što su oni uvedeni, i to čak 45 dana prije uvođenja HT-ove ponude za krajnje korisnike. Ovakva obveza prelazila bi okvire obveze nediskriminacije kako je ona određena u odluci Vijeća HAKOM-a od 17. srpnja 2009. godine, gdje se navodi da je HT obavezan osigurati drugim operatorima jednake uvjete u istovjetnim okolnostima, a ne da je obavezan drugima omogućiti da ostvaruju pogodnosti iz HT-ove maloprodajne ponude prije nego je i HT uveo takve ponude za svoje krajnje korisnike.

Stoga, smatramo kako izmjena Standardne ponude ne može obuhvaćati nametanje ovakve, nove obveze, budući da svaka regulatorna obveza mora biti određena odlukom o analizi mjerodavnog tržišta te se mora temeljiti na prirodi utvrđenog nedostatka i mora biti razmjerna i opravdana.

Ad. VI. Rok za izmjene i dopune Standardne ponude prema Prijedlogu Odluke

Ovom točkom HT se obvezuje odmah po primitku odluke u Standardnu ponudu ugraditi izmjene predviđene Prijedlogom odluke.

Komentar:

HT smatra kako, s obzirom na brojnost i složenost predloženih izmjena, treba odrediti primjeren rok za ugrađivanje izmjena predviđenih Prijedlogom odluke. Stoga HT predlaže da se konačnim tekstom odluke odredi rok od najmanje 8 dana za uključivanje izmjena u Standardnu ponudu.

HT-ovi prijedlozi izmjena i dopuna vezano uz povjerljivost podataka

U svrhu poboljšanja zaštite povjerljivosti podataka koji su potrebni za pružanje usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa temeljem Standardne ponude, HT u okviru ovog postupka izmjene Standardne ponude predlaže da se Dodatak 3. Standardne ponude izmijeni na način da glasi:

„Dodatak 3. Sporazum o povjerljivosti

BUDUĆI DA je Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Savska cesta 32 (dalje u tekstu: T-Com) vodeći pružatelj elektroničkih komunikacijskih usluga u Republici Hrvatskoj koje uključuju javne govorne usluge u nepokretnoj mreži, usluge prijenosa podataka, zakupa telekomunikacijskih vodova i usluge pristupa Internetu putem uskopojasne i širokopojasne tehnologije;

BUDUĆI DA je _____ (dalje u tekstu: Operator korisnik) operator i davatelj elektroničkih komunikacijskih usluga u Republici Hrvatskoj na temelju općeg ovlaštenja, sukladno propisima s područja elektroničkih komunikacija te da Operator korisnik ima namjeru pružanja spektra javnih komunikacijskih usluga;

BUDUĆI DA Operator korisnik ima namjeru koristiti uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa T-Coma te će u tu svrhu T-Com sukladno obvezama iz područja elektroničkih komunikacija omogućiti Operatoru korisniku uvid u detaljne informacije o pristupnoj mreži T-Com-a (dalje u tekstu: Predmet Suradnje);

BUDUĆI DA će T-Com, za potrebe suradnje, na temelju ove Izjave o uvjetima zaštite Povjerljivih podataka (dalje u tekstu: Izjava o povjerljivosti) omogućiti uvid Operatoru korisniku u određenu dokumentaciju i informacije koji se odnose na T-Com i njegovu elektroničku komunikacijsku mrežu, a koje T-Com smatra povjerljivima;

BUDUĆI DA Operator korisnik prima na znanje i prihvaća da T-Com neće učiniti dostupnim niti iznositi bilo koje podatke osim ako Operator korisnik ovom Izjavom o povjerljivosti prihvati uvjete zaštite Povjerljivih podataka;

STOGA, Operator korisnik daje T-Com-u sljedeću:

IZJAVU O POVJERLJIVOSTI

I

Operator korisnik je suglasan i prihvaća da će tijekom pregovora s T-Com-om o Predmetu Suradnje dobiti i steći informacije koje su vrijedne, povjerljive, nedostupne javnosti, i koje pripadaju T-Com-u.

II

Operator korisnik je suglasan i prihvaća da izraz “Povjerljivi podaci” koji se koristi u ovoj Izjavi o povjerljivosti, znači bilo koje znanje i informacija koju Operator korisnik stekne ili s kojom bude upoznat tijekom suradnje s T-Com-om, a odnose se na:

- sve informacije koje se odnose na Predmet Suradnje s T-Com-om,
- sve druge informacije ili dokumente koje Operator korisnik dobije, s kojima bude upoznat ili stekne od T-Com-a ili bilo kojeg službenika, zaposlenika ili predstavnika a koje imaju veze s T-Com-om i/ili njegovim poslovanjem

- sve podatke koji su tajni prema propisima Republike Hrvatske, uključujući, ali bez ograničenja, osobne i prometne podatke.

Također, Povjerljivim podacima smatraju se i preslike, dijelovi te uzorci dokumenata navedenih u prethodnom stavku.

Svi su Povjerljivi podaci ujedno poslovna tajna T-Com-a.

III

Informacija se neće smatrati Povjerljivim podatkom ako (i) jest ili postane dostupna javnosti a da ju nije objavio Operator korisnik ili njegovi zaposlenici, ili koja (ii) nije stečena od osobe koja, prema onome što Operator korisnik može razumno utvrditi, ima obvezu tajnosti prema T-Com-u.

IV

Osim po izričitoj ovlasti ili pisanoj uputi T-Com-a ili na temelju zakonske ili regulatorne obveze, naloga ili zahtjeva izdanog od strane nadležnog suda ili regulatornog tijela u skladu s važećim propisima, Operator korisnik je suglasan i jamči da, u bilo kojem razdoblju tijekom pregovora vezano za Predmet Suradnje, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, neće objaviti, dati, proširiti, pribaviti, ili učiniti pristupačnima takve Povjerljive podatke bilo kome tko nije ovlaštena osoba Operatora korisnika angažirana u svrhu navedenih pregovora s T-Com-om.

Operator korisnik izjavljuje da je upoznat da je osobito zabranjeno otkrivanje Povjerljivih podataka tržišnim takmacima T-Com-a.

V

Operator korisnik se obvezuje da će s Povjerljivim podacima rukovati *barem* s istim stupnjem pažnje koji primjenjuje na vlastite povjerljive materijale. Operator korisnik obavezan je djelovati u skladu sa svim primjenjivim propisima, uključivo propisima iz područja elektroničkih komunikacija, koji uređuju pitanja zaštite osobnih podataka i privatnosti. Operator korisnik je dužan putem ugovora o radu, internih propisa ili na bilo koji drugi pravno obavezujući način, obvezati svoje radnike, suradnike i pomoćnike na tajnost Povjerljivih podataka koje zaprimi od T-Com-a, kao i poduzimati sve potrebne tehničke i organizacijske mjere radi čuvanja njihove tajnosti i zaštite od svake nedopuštene obrade.

Operator korisnik se obvezuje poduzeti sve potrebne mjere da ispuni svoje, ovom Izjavom o povjerljivosti preuzete, obveze, a u slučaju kršenja tih obveza, obvezuje se poduzeti sve potrebne aktivnosti kako bi zaštitio T-Com od mogućih pravnih zahtjeva trećih strana.

VI

Povjerljivi podaci ostaju čitavo vrijeme u vlasništvu T-Com-a.

VII

Operator korisnik ne smije bez pisane suglasnosti T-Com-a mehanički ili elektronski kopirati ili na drugi način umnožavati Povjerljive podatke zaprimljene sukladno ovoj Izjavi, osim onih kopija koje bi mogle biti potrebne u svrhu utvrđenu ovom Izjavom. Sve kopije moraju imati iste pripadajuće oznake koje se nalaze na originalnim Povjerljivim podacima.

VIII

Operator korisnik je suglasan i prihvaća da će obveze preuzete ovom Izjavom o povjerljivosti ostati na snazi i nakon prestanka poslovnog odnosa između T-Com-a i Operatora korisnika u vezi s Predmetom Suradnje.

Nakon prestanka poslovnog odnosa s T-Com-om u vezi s Predmetom Suradnje, Operator korisnik se obvezuje prestati koristiti Povjerljive podatke zaprimljene temeljem ove Izjave, te će na pisani zahtjev T-Com-a **sigurno** vratiti **ovlaštenoj osobi** T-Com-a sve Povjerljive podatke, uključujući njihove kopije koje su u njegovom posjedu ili pod njegovom kontrolom, **odnosno iste nepovratno uništiti / brisati**.

IX

U slučaju povrede obveza prihvaćenih ovom Izjavom o povjerljivosti, Operator korisnik je suglasan i prihvaća da T-Com ima pravo na odštetu koja uključuje sve štete i gubitke koje bi T-Com mogao pretrpjeti, posredno ili neposredno, zbog takve povrede.

X

Operator korisnik ovu Izjavu o povjerljivosti daje slobodnom voljom te je svjestan svih obveza i pravnih posljedica koje iz ove Izjave o povjerljivosti proizlaze.

Ova Izjava o povjerljivosti potpisana je u dva (2) primjerka, od kojih Operator korisnik zadržava jedan (1) primjerak, a drugi zadržava T-Com.

U Zagrebu dana _____ 20__ . godine

Operator korisnik

Svrha predloženih izmjena je, radi izbjegavanja nejasnoća, izričito utvrditi da pojam povjerljivih podataka obuhvaća i sve podatke koji su tajni prema zakonima Republike Hrvatske, uključujući, ali bez ograničenja osobne i prometne podatke. Nadalje, potrebno je istaknuti značaj koji se pridaje obvezi osiguravanja visoke razine zaštite povjerljivih podataka, kao i osigurati da je ovaj stupanj zaštite samo minimum. Poglavitito za slučaj da je stupanj zaštite koji operator korisnik primjenjuje na vlastite povjerljive podatke niži od onog određenog propisima. Također, na ovaj način bi se osigurala veća transparentnost i učinkovitija zaštita prava korisnika elektroničkih komunikacijskih usluga u skladu sa zakonskim obvezama, osobito imajući u vidu propisane obveze čuvanja tajnosti osobnih, odnosno prometnih podataka korisnika elektroničkih komunikacijskih usluga (ZEK, Zakon o zaštiti osobnih podataka). Isto tako, ovime bi se precizirale pojedine mjere postupanja s ovim podacima. Naime, radi optimizacije i pojednostavljenja procesa HT je smatrao potrebnim pored postojeće obveze povrata povjerljivih podataka uvesti i mogućnost da se umjesto vraćanja povjerljivih podataka isti mogu i uništiti/brisati (sukladno zahtjevu HT-a).

HT nadalje predlaže dopuniti i članak 13. u obrascu Ugovora za veleprodajnu širokopojasnu uslugu na način da glasi:

”

Članak 13. Povjerljivost podataka

(1) Svaka ugovorna strana dužna je čuvati u tajnosti (i) sadržaj ovog Ugovora, (ii) sve komercijalne i tehničke podatke koje je dobila od druge ugovorne strane ili njenih povezanih

društava u vezi s ovim Ugovorom, te iii) podatke o korisnicima usluge druge ugovorne strane (dalje u tekstu: Povjerljivi podaci). Svaka ugovorna strana može koristiti Povjerljive podatke samo za potrebe izvršenja ugovornih obveza iz ovog Ugovora.

(2) Osim uz prethodno pisano ovlaštenje druge ugovorne strane, ugovorna strana ne smije koristiti Povjerljive podatke iz prethodnog članka ovog Ugovora u bilo koju drugu svrhu osim u svrhe izričito navedene u ovom Ugovoru.

(3) Svaka ugovorna strana se obvezuje da će s Povjerljivim podacima druge ugovorne strane rukovati **barem** jednako pozorno kao s vlastitim povjerljivim informacijama.

(4) Ugovorne strane suglasno utvrđuju da se obveza čuvanja tajnosti Povjerljivih podataka iz ovog članka Ugovora ne odnosi na sljedeće podatke:

- koji se već nalaze u posjedu druge ugovorne strane u pogledu kojih ta druga ugovorna strana nije bila u obvezi čuvati ih u tajnosti,
- koji su u trenutku ili nakon sklapanja ovog Ugovora objavljeni u javnosti, a za koju objavu ne odgovara druga ugovorna strana,
- koje je druga ugovorna strana pribavila ili su joj obznanjeni od strane trećih osoba koje nisu u obvezi čuvanja tih podataka u tajnosti,
- koje je u trenutku ili nakon sklapanja ovog Ugovora potrebno objaviti sukladno važećim propisima ili odluci nadležnog državnog tijela.

(5) Povjerljivi podaci jedne ugovorne strane ostaju u vlasništvu te ugovorne strane. Ovaj Ugovor kao ni objavljivanje Povjerljivih podataka temeljem ovog Ugovora neće se tumačiti kao davanje bilo kakvog prava ili licence izričito ili implicitno za bilo koje izume, patente, ili zaštićena prava, koji jesu ili će biti u vlasništvu ili pod kontrolom te ugovorne strane.

(6) U slučaju povrede obveza iz ovog članka od strane jedne ugovorne strane, druga ugovorna strana ima pravo na odštetu koja uključuje sve štete i gubitke koje bi ta ugovorna strana mogla pretrpjeti posredno ili neposredno zbog takve povrede.

(7) Po prestanku ovog Ugovora iz bilo kojeg razloga, svaka ugovorna strana se obvezuje prestati koristiti Povjerljivim podacima zaprimljenim temeljem ovog Ugovora, te će na pisani zahtjev druge ugovorne strane **iste na siguran način vratiti njezinoj ovlaštenoj osobi**, a podredno, **iste nepovratno uništiti/izbrisati**, uključujući njihove kopije, koje su u njezinom posjedu ili pod njezinom kontrolom. Neovisno o navedenom, **uz iznimku bilo kojih podataka o korisnicima usluga druge ugovorne strane**, druga ugovorna strana ima pravo zadržati jednu kopiju Povjerljivih podataka **isključivo radi arhiviranja i za vremensko razdoblje, kako je uređeno važećim propisima o arhiviranju, s time da se Povjerljivi podaci u tom slučaju ni na koji način ne smiju obrađivati i moraju se nepovratno brisati / uništiti po isteku propisanog roka arhiviranja.**

8) Obveza čuvanja tajnosti podataka iz ovog članka Ugovora ostaje na snazi i nakon prestanka ovog Ugovora.“

Ovim izmjenama izričito bi se utvrdilo da pojam povjerljivih podataka koji se koristi u ugovoru obuhvaća i podatke o krajnjim korisnicima. Time se želi osigurati odgovarajuća zaštita tajnosti osobnih podataka, odnosno prometnih podataka korisnika elektroničkih komunikacijskih usluga, s obzirom da su isti tajni sukladno važećim propisima. Isto tako, predložene izmjene preciziraju obveze ugovornih strana kod prestanka ugovornog odnosa u vezi s povratom

povjerljivih podataka druge ugovorne strane, te podredno, njihovim uništavanjem ili nepovratnim brisanjem, a što se uvodi kao mogućnost koja ovisno o obliku pohrane podataka može predstavljati alternativu postojećoj ugovornoj obvezi uništavanja podataka. Osobito imajući u vidu to da povjerljivi podaci podrazumijevaju i osobne odnosno prometne podatke korisnika elektroničkih komunikacijskih usluga, postojeća se mogućnost zadržavanja jedne kopije ovih podataka precizira kako bi se spriječila neovlaštena obrada i povreda njihove tajnosti. Tako je u ugovoru izričito predviđena mogućnost čuvanja jedne kopije ovih podataka ograničena na radnju arhiviranja podataka kada je to propisano važećim propisima Republike Hrvatske (Zakon o arhiviranju) i to samo u pripadajućem vremenskom razdoblju. Također se želi postići odgovarajuća razina zaštite Povjerljivih podataka, imajući u vidu da se ovdje radi i o podacima koji se tiču korisnika elektroničkih komunikacijskih usluga (osobnih i/ili prometnih podataka), čija je tajnost propisana važećim propisima Republike Hrvatske bez vremenskog ograničenja.

Hrvatski Telekom d.d.